

Σημειώσεις του μακαριστού Κατηχητή Γεωργίου Ξ. Οικονόμου

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΝΗΠΙΩΔΟΥΣ

Δειλία εστίν νηπιώδες ήθος εν γηραλέα κενოდόξω ψυχή. Δειλία εστίν εκτροπή πίστεως, ως επί προσδοκία αδοκήτων. Πάντες μὲν οι δειλιώντες κενόδοξοι ου πάντες δε οι μη δειλιώντες ταπεινόφρονες. Πορευόμενος, προσευχή οπλίζου· καταλαβών, τας χείρας διαπέτασον.

Ιησού ονόματι μάστιζε πολέμιους· ου γάρ εστίν εν τω ουρανῷ και επί γης ισχυρότερον όπλον. Απαλλαγείς της νόσου ανύμνει τον λυτρωτήν ευχαριστώμενος γάρ εις τους αιῶνας σκεπάσει σε.

(Άγιος Ιωάννης ο Κλίμακος)

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Άκουε Ισραήλ. Μη εκλυέσθω η καρδιά υμών, μη φοβείσθε, μηδέ θραύεσθε, μηδέ εκκλίνετε από προσώπου αυτών.

(Δευτερ. Κ΄.3)

Πορευέσθω και αποστραφήτω εις την οικίαν αυτού, ίνα μη δειλιάνη την καρδίαν του αδελφού, ὡςπερ η αυτού.

(Δευτερ. Κ΄.8)

Δός αυτοίς δειλίαν και τήξον θράσος ισχύος αυτών.

(Α΄ Μακκαβ. Δ΄.32)

Καταγελῶμενοι προς απάντων επί δειλία...

(Δ΄ Μακκαβ. Στ΄.20)

Και είπε Ιούδας τοις ανδράσι τοις μετ' αυτού. Μη φοβείσθε το πλήθος αυτών και το όρμημα αυτών, μη δειλωθήτε.

(Α΄ Μακκαβ. Δ΄.8,21)

Ελεύσονται εν συλλογισμῷ αμαρτημάτων αυτών, δειλοί και ελέξει αυτούς εξεναντίας, τα ανομήματα αυτών.

(Σοφ. Σολομ. Δ΄.20)

Ουαί καρδίαις δειλαίς και χερσί παρειμέναις και αμαρτωλώ επιβαίνοντι επί δύο τρίβους.

(Σοφ. Σειράχ ΚΒ΄.18)

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Τι δειλοί έστε ολιγόπιστοι;

(Ματθ. Η΄.26)

Και είπε αυτοίς... Τι δειλοί έστε ούτω; Πώς ουκ έχετε πίστιν;

(Μάρκον Δ΄.40)

Μη ταρασσέσθω υμών η καρδιά. Μηδέ δειλιάτω.

(Ιωάν. Ιδ΄.27)

Ου γάρ έδωκεν ημίν ο Θεός πνεύμα δειλίας, αλλά δυνάμεως και αγάπης και σωφρονισμού!

(Β΄ Τιμοθ. Α΄.7)

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΑΣ

Δειλία εστί νηπιώδες εν γηραλέα κενოდόξω ψυχή. Δειλία εστίν, εκτροπή πίστεως ως επί προσδοκία αδοκήτων.

Η απιστία είναι θυγατέρα της δειλίας και ο Νικήσας δειλίαν φανερός εστί τω Θεώ αναθέμενος ζωήν τε και ψυχήν.

(Ιωάννου του Συναΐτου)

ΠΕΡΙ ΦΟΒΟΥ ΘΕΟΥ

Ὡσπερ το πύρ καθαρίζει πάντα ἰόν και κατασκευάζει τα εἶδη, οὕτως ο φόβος του Θεοῦ αναλίσκει πᾶν κακόν ἀπὸ του ἀνθρώπου και κατασκευάζει αὐτόν σκεύος εἰς τιμὴν εὐχρηστον, ἡγιασμένον ευάρεστον τῷ Θεῷ και ἑτοιμον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

(Παχωμίου)

... της πρακτικῆς ὡν ποιητικός (ο πρὸς Θεόν φόβος) και λύχνος πρὸς την θεωρίαν των επιβαλλομένων ἡμῖν τυγχάνων, ἀσειστον μὲν τον νουν ἡμῶν ἀπειργάζεται, πρὸς οργὴν και θυμόν και μνησικακίαν και ἕτερον τι εἰς κακίαν ἐμμαχλευόντων ἡμᾶς παθῶν μὴ ἀρπαζόμενον, θεωρητικόν δε και μετάρσιον πρὸς την των ἀσωμάτων χώραν ποιήσας τούτων ὑπὸ δαιμόνων ἐνεργουμένων καταφρονεῖν ἀναγκάζει και πατεῖν παρασκευάζει ἐπάνω ὀφειων και σκορπίων και ἐπὶ πάσαν την δύναμιν του ἐχθροῦ.

(Παχωμίου)

Φιλοσοφήσωμεν δε, ἀρχόμενοι ὅθεν ἀρχεσθαι ἀμεινον. Ἀμεινον δε ὅθεν Σολομών ἐνομοθέτησεν ἀρχὴ σοφίας, φησί, κτῆσαι σοφίαν. Τι τοῦτο λέγων ἀρχὴν σοφίας; Τον φόβον. Ου γὰρ ἀπὸ θεωρίαν ἀρξάμενος, εἰς φόβον χρὴ καταλήγειν (Θεωρία ἀχαλίνωτος, τάχα ἀν και κατὰ κρημνόν ὥσειεν) ἀλλὰ φόβῳ στοιχειουμένους, και καθαιρουμένους, και ἵνα οὕτως εἴπω, λεπτονομένους, εἰς ὕψος αἵρεσθαι· οὐ γὰρ φόβος, ἐντολῶν τήρησις, οὐ δε ἐντολῶν τήρησις, σαρκός και θάρσις, του ἐπιπροσθοῦντος τη ψυχὴ νέφους και οὐκ ἐνὸς καθαρώς ἰδεῖν την θείαν ἀκτίνα· οὐ δε κάθαρσις ἐλαμψις· ἐλαμψις πόθου πλήρωσις· ἢ μεγίστους ἢ ὑπὲρ το μέγα ἐφιεμένοις.

(Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, λόγος ΛΘ εἰς τα ἅγια Φῶτα)

Ἀδελφέ ἐπὶ ἰλόν πηλοῦ μὴ ἐπιβῆση και ἀπὸ ἀνδρῶν ἐν ἀφοβία περιπατούντων μάκρυνον σεαυτόν.

(Εφραίμ του Σύρου, Εὐεργετινός Α)

Ἀδελφέ, οὐκ ἐν πολυμαθείᾳ γραμμάτων ἐστὶν ἡ σοφία ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου· το δε γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς· πίστις γὰρ τίκει διάνοιαν ἀγαθὴν, ποταμός.

Φοβηθῶμεν τον Κύριον ὡς τα θηρία. Εἶδον γὰρ ἄνδρας συλῆσαι πορευθέντας, και Θεόν οὐκ ἐφοβήθησαν, κυνῶν δε φωνὴν ἐν τῷ τόπῳ ἀκούσαντες εὐθέως ὑπέστρεψαν. Και ὅπερ φόβος Θεοῦ οὐκ ἐποίησε, τοῦτο φόβος θηρίων ἰσχυσεν.

(Ιωάννου Κλίμακος, Λόγος Η΄. περὶ ἀποταγῆς)

Ο φόβον Κυρίου κτησάμενος ἐξενίτευσεν ψεύδους δικαστὴν ἀδέκαστον ἔχων την ἰδίαν συνείδησιν.

(Ιωάννου της Κλίμακος, Λόγος ΙΒ΄. περὶ διακρίσεως)

Φόβου Κυρίου ὑπόδειγμα ἐξ ἀρχόντων και θηρίων ληψόμεθα.

(Ιωάννου της Κλίμακος, Λόγος Κστ΄. περὶ διακρίσεως)

Ὡσπερ ἀκτὶς ἡλίου δι' ὁπῆς εἰσελθούσα ἐν οἴκῳ πάντα φωτίζει, ὡς και τον λεπτότατον ὀράν τότε κονιορτόν πετόμενον· οὕτως και ο φόβος Κυρίου ἐν καρδίᾳ γενόμενος πάντα αὐτὴ τα αὐτῆς ἀμαρτήματα ὑποδείκνυσιν.

(Ιωάννου της Κλίμακος, Λόγος Κστ΄. περὶ διακρίσεως)

Μακάριος ο οὕτως φοβηθεὶς τον Κύριον,

ὡς δικαστὴν κατάδικοι δεδοίκασι.

(Ιωάννου της Κλίμακος Λόγος Λ΄. περὶ ἀγάπης)

Ὡς τήκεται κηρός ἀπὸ προσώπου πυρός, οὕτως ἀπὸ φόβου Θεοῦ ἀκάθαρος λογισμός.

(Θαλασσίῳ Αφρικανῷ, Φιλοκαλία Β΄.)

Ο μὴ φοβούμενος τον Θεόν ου πιστεύει ὅτι ἐστὶ Θεός, ἀφρων γὰρ ἐστὶν· ο δε τοῦτο πιστεύων φοβεῖται αὐτόν, φοβούμενος δε τηρεῖ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς· ο δε φοβεῖσθαι λέγων τον Θεόν, μὴ φυλάσσων δε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ψεύστης ἐστὶ και ο φόβος του Θεοῦ οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτῷ· οὐ γὰρ φησὶν φόβος ἐντολῶν τήρησις· τούτου δε μὴ ὄντα ἐν ὑμῖν μὴδὲ φυλακῆς των θείων ἐντολῶν, οὐδὲν

των εθνικών και απίστων διενηνόχαμεν.

(Συμεών του νέου Θεολόγου, Κεφάλαια θεολογικά)

Καθάπερ γάρ ὁρύν εἰς τοὺς κάτω κόλπους αφείσαν τὰς ρίζας καὶ περισφιγγομένην μετὰ ακριβείας, οὐδεὶς ἄνεμος προσπτεσὼν ανασπάσει δυνήσεται. Οὕτω δὲ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν καθηλωμένην τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ οὐδεὶς περιτρέψαι δυνήσεται· τοῦ γὰρ ἐρριζώσθαι, καθηλώσαι πλέον ἐστί. Τοῦτο γοῦν ὁ προφήτης εὐχεται λέγων· καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου. Οὕτω καὶ συ καθήλωσον καὶ σύναψον, ὡσανεὶ ἤλω προσπτεπερονημένῳ.

(Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου)

Πρῶτος βαθμὸς ἀρετῆς καὶ ἀρχὴ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ὁ φόβος ἐστί τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτου καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἀποκάθαρσις καὶ τῶν ἀρετῶν φυλακὴ, καὶ ὁδὸς ἐπὶ τὴν τελειότητα γίνεται. Ὅταν γὰρ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν καταφρονεῖν πάντων πείθει τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, καὶ λήθην τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν γεννᾷ, καὶ αὐτοῦ ὅλου τοῦ κόσμου· ἐκ δὲ τούτων ταπείνωσις, κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν καὶ πλήρωμα πάντων τῶν καλῶν κατορθοῦται· καταφρονήσῃ γὰρ καὶ στερήσῃ πάντων τῶν πραγμάτων ἡ ταπείνωσις προσγίνεται.

(Κασσιανὸς τοῦ Ρωμαίου, πρὸς Κάστορα)

Ἐκ τοῦ μὴ φοβέσθαι Θεὸν γίνεται ἡ πώρωσις καὶ ἡ ἀναισθησία τοῦ δε φοβηθῆναι τὸν Κύριον, φέρει πρὸς τὴν εὐαισθησίαν, καὶ πρὸς μετάνοιαν χειραγωγεῖ. Διὸ γέγραπται. «ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἀρχὴ ὑπάρχει αἰσθήσεως».

(Νεῖλου τοῦ ἀσκητοῦ, Βερίμῳ πρωτεύοντι)

Εἰς νοῦν βάλε ἀκοίμητον ὄμμα, ὅτι εφορᾷ σου τὰς πράξεις, καὶ τὴν καρδίαν ἐμβατεύει, ἐρευνᾷ τοὺς λογισμοὺς φανεροὶ τὰς ἐννοίας.

(Νεῖλου τοῦ ἀσκητοῦ, πρὸς τὸν αὐτοῦ μαθητὴν Θεόδουλον)

Ἦτω ἐπὶ τοῦ μετώπου σου ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ διαπαντός μοναχέ· ἦτω καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὁ φόβος Θεοῦ ἀσκητά.

(Αββά Υπερεχίου, Παραίνεσις)

Ὑδατος ζώντος ὁ κτησάμενος αὐτήν, ἐμπλησθήσεται τῶν υδάτων αὐτῆς. Οὐκ ἐστὶ σοφία, οὐκ ἐστὶ φρόνησις, ἐνθὰ φόβος Θεοῦ οὐχ ὑπάρχει· πλησμονὴ γὰρ σοφίας, τὸ φοβέσθαι τὸν Κύριον.

(Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Εὐεργετινός Δ')

Εάν ἀκολουθήσῃς τὸ φόβῳ τοῦ Θεοῦ ἀκίνητος γένῃ καὶ οὐκέτι βιασθῆναι δύνασαι ὑπὸ τῶν παθῶν καθὼς γέγραπται: «οἱ πεπιοιθότες, ὡς ὅρος Σιών, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλὴμ».

(Αββά Ησαΐου, Λόγος ΚΘ')

Ὁ γὰρ φόβος τοῦ Θεοῦ φύλαξ ἐστί καὶ βοήθεια τῆς ψυχῆς φρουρὸς τοῦ ἐνδοθεν ἡγεμονικοῦ εἰς τὸ ἀπολέσαι πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ.

(Αββά Ησαΐου Λόγος ΚΘ')

Ταῖς δὲ ἀρεταῖς μία ἐστί μήτηρ καλουμένη φόβος Θεοῦ, καὶ τῷ κτωμένῳ ἐν ἀγνείᾳ, τίκει ἀρετὰς καὶ ἐκκόπτει τοὺς κλάδους τῆς κακίας.

(Αββά Ησαΐου, Λόγος ΚΘ')

Ἠρώτησεν ἡγούμενος τοῦ Κοινοβίου τὸν Αββᾶν ποιμένα λέγων· Πῶς δύναμαι κτήσασθαι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; λέγει αὐτῷ ὁ ἀββάς Ποιμὴν· Πῶς δυνάμεθα κτήσασθαι φόβον Θεοῦ, ἔσω δὲ ἔχοντες γαστρίᾳ τυρίων, καὶ κεράμια ταρίχων;

(Γεροντικόν)

Ὡσπερ λύχνος ἐν σκοτεινῷ κοιτῶνι φωτίζει, οὕτω καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ὅταν ἔλθῃ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου, φωτίζει αὐτόν καὶ διδάσκει πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ.

(Αββά Ιακώβ, Γεροντικόν)

Μέγας πλοῦτος, καὶ κληρονομία ἀδιάπτωτος, καὶ θησαυρὸς ἀνεπηρέαστος ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐστί.

(Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου)

Φοβήθητι τὸν Θεόν, μὴ ἄνθρωπον, ἀν δὲ φοβηθῇς ἄνθρωπον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ καταγελασθήσῃ· ἀν δὲ τὸν Θεόν, καὶ ἀνθρώποις αἰδέσιμος ἔσῃ.

(Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου)

Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου.	(Παροιμιαί. Α΄.7)
Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου και βουλή αγίων σύνεσις	(Παροιμιαί Θ΄.10)
Σοφία γάρ και παιδεία φόβος Κυρίου και η ευδοκία αυτού πίστις και πραότης.	(Παροιμιαί Α΄.27)
Φόβος Θεού παιδεία και σοφία και αρχή δόξης αποκριθήσεται αυτή.	(Παροιμιαί ΙΕ΄.33)
Φόβος Κυρίου απωθείται αμαρτήματα.	(Σοφ. Σειράχ Α΄.27)
Σοφία γάρ και παιδεία φόβος Κυρίου.	(Σοφία Σειράχ Α΄.27)
Οι φοβούμενοι τον Κύριον ουκ απειθήσουσι ρημάτων αυτού.	(Σοφία Σειράχ Β΄.15)
Οι φοβούμενοι τον Κύριον ετοιμάσουσι καρδίας αυτών.	(Σοφία Σειράχ Β΄.16)
Οι φοβούμενοι τον Κύριον αναμείνατε το έλεος αυτού.	(Σοφία Σειράχ Β΄.7)
Πάσα σοφία φόβος Κυρίου, και εν πάση σοφία ποίησις νόμου και γνώσις της παντοκρατορίας αυτού.	(Σειράχ Ιθ΄.20)
Φόβος Κυρίου μισεί αδικίαν ύβριν τε και υπερηφάνεια και οδούς πονηρών.	(Παροιμ. Η΄.13)
Τον Θεόν φοβού και τας εντολάς αυτού φύλασσε.	(Εκκλησιαστής ΙΒ΄.13)
Πρωωρώμην τον Κύριον ενώπιόν μου διά παντός ότι εκ δεξιών μου εστί, ίνα μη σαλευθώ.	(Ψαλμός ΙΕ΄.8)

ΑΝΔΡΕΙΑ – ΑΦΟΒΙΑ

Μη ούν δειλία, μηδέ φοβού από τας κακουργίας αυτών (των δαιμόνων), βλάψαι σε ου δύναται, ει μη συ προδώς σεαυτόν· έχεις γάρ τον Χριστόν βοηθόν τον ειπόντα· Ιδοὺ δίδωμι υμίν εξουσίαν του πατείν επάνω όφεων και σκορπίων και επί πάσαν την δύναμιν του εχθρού, και ουδέν υμάς ου μη αδικήση. Διό αγαπητέ, ανδρίζου και ίσχυε εν τω Θεώ σου, ότι εις τον αιώνα το έλεος αυτού.

(Εφραίμ του Σύρου, Ευεργετινός Δ΄)

Χρείαν έχει ο άνθρωπος ανδρείας καρδίας και μεγάλην μέριμναν εις το φυλάξαι τας εντολάς του Κυρίου.

(Αββά Ησαΐου, Λόγος ΚΘ΄)

Ψόφους μέν και κτύπους και φωνάς και αίκισμούς εκ δαιμόνων ακούσεται καθαράς επιμελούμενος προσευχής, αλλά ου συμπεσεΐται, ουδέ προδώσει τον λογισμόν λέγων προς τον Θεόν· Ου φοβηθήσομαι κακά, ότι συ μετ' εμού εί και τα όμοια.

(Νείλου του Ασκητού, Περί Προσευχής)

Βλέπετε μη μάθωσι οι άνθρωποι ότι έχοντες τον Θεόν, τους ανθρώπους φοβείσθαι.

(Βαρσανουφίου του Μεγάλου)

Συμπλέκεται τη ανδρεία η τύφωσις, ώσπερ ο λεγόμενος σφύλαξ τη κυπαρίσσω.

(Ιωάννης ο Κλίμαξος, Λόγος περί διακρίσεως Κστ΄)

Εΐπεν πάλιν ο γέρων· Θεού μείζον ουδέν άλλο, ουδέ ίσον, ουδέ ολίγον απολιμπανόμενον· Τι τοίνυν του τον Θεόν έχοντος βοηθόν ισχυρότερον ή μακαριώτερον;

(Ιωάννου Μόσχου, Λείμων)

Στώμεν ούν προς το κατά συνείδησιν διηνεκές μαρτύριον· μη κάμψωμεν γόνυ τη Βάαλ, αδελφοί, μηδέ ενδώμεν τυπτόμενοι υπό των λογισμών· μάλλον μέν ούν κατασβεννώμεν τα βέλη του πονηρού τα πεπυρωμένα, τοις δάκρυσι, τη προσοχή, τη δεήσει, τη κατανύξει, τοις υποπιασμοίς του σώματος.

(Θεοδώρου Στουδίτου)

Ο καθαρὰν τὴν καρδίαν κτησάμενος, οὗτος δειλίαν ἐνίκησεν· ὁ δὲ ἀκμήν καθαιρόμενος, ποτὲ μὲν βάλλει αὐτήν, πότε δὲ βάλλεται ὑπ' αὐτῆς· ὁ δὲ μηδόλως ἀγωνιζόμενος, ἢ παντελῶς ἀναισθητεῖ καὶ ἐν τῷ φίλῳ εἶναι παθῶν καὶ δαιμόνων, ὥς πρὸς τὴν κενοδοξίαν καὶ οἰήσιν νοσεῖ· δοκῶν εἶναι τι μὴδὲν ὦν, ἢ δειλίας δούλος ὑπάρχει καὶ υποχείριος τρέμων, ὡς τῷ φρονήματι νήπιος, καὶ φοβούμενος φόβον ἐκεῖ, ἐνθα φόβος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δειλία τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον.

(Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου, Κεφάλαια Θεολογικά)

Ὁ φοβούμενος τὸν Θεὸν δαιμόνων ὁρμᾶς οὐ φοβεῖται οὐδὲ τὰς ἀσθενεῖς ἐφόδους αὐτῶν ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπων πονηρῶν ἀπειλᾶς. Ὡς περὶ δὲ τὴν φλόξ ἢ φλέγον πῦρ ὅλος ὢν, ἐν ἀδύτοις τόποις καὶ ἀφεγγέσι νυκτός καὶ ἡμέρας περιϊὼν, φυγαδεύει τοὺς δαίμονας, φεύγοντας μᾶλλον αὐτὸν ἢ περ αὐτοὺς ἐκείνους, μὴ ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῆς ἐκπεμπομένης ἐξ' αὐτοῦ φλογοειδοῦς ἀκτίνος τοῦ θεοῦ φωτός.

(Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου)

